

Imate vsak četrtletnik in valja s poštnino vred ali v Mariboru s poštnim domom za celo leto 25 din., pol leta 12-50 din., četrtletnik 6-50 din. Izven Jugoslavije 46 din. Naročnina se pošlje na upravnništvo "Slovenskega Gospodarja" v Mariboru, Koroška cesta 5. Ljati se dopošlje do odpovedi. Naročnina se plačuje v naprej. Telefon Interurban št. 115.

Posamezna številka stane 1 din.

Poštnina plačana v gotovini.

Uredništvo je v Mariboru, Koroška cesta št. 5. Rokopis se ne vrača. Upravišljivo sprejema naročnina, inserate in reklamacije. Cene inseratom po dogovoru. Za večkratne oglase primeren popust. Nezaprte reklamacije so poštnine proste. Čekovni račun poštnega urada Ljubljana št. 10.666. Telefon Interurban št. 115.

SLOVENSKI GOSPODAR

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO

24. številka

MARIBOR, dne 30. maja 1928.

57. letnik

Počasnost in brezbriznost centralizma.

Dosedanje vladno in parlamentarno delo.

Po tako sijajni zmagi, ki jo je izvojevala naša Ljudska stranka pri zadnjih volitvah, se priprosti ljudje čudijo in povprašujejo: Kako je vendar to, da je minulo že od volitev sem toliko časa, a narodna skupščina še niti začela ni z resnim in najpotrebnejšim delom? Odgovor na ta upravičena vprašanja je lahko razumljiv za vsakega, ki pozna količakaj polževo parlamentarno delo srbijanskih vladnih strank. Naša stranka in muslimani so v opoziciji, Radića ni v Beograd in vladnim radikalom se prav nič ne mudi, da bi začeli z resnim delom v narodni skupščini in rešili tolikanj za celo državo prevažnih vprašanj. Odkar se je sestel novoizvoljeni parlament, je Pašić porabil čas v to, da je po balkansko počasni navadi sestavil samo radikalno vlado. Parlamentarno delo radikalne vlade pa je obstajalo doslej v tem, da je takozvani verifikacijski odbor potrdil novoizvoljene poslance in demokratom je razveljavil nekaj mandatov. Radi razveljavljanja demokratskih mandatov od strani verifikacijskega odbora je nastal sedaj v zbornici silen prepir med demokrati in radikali. Odkar se je zopet sestala skupščina po binokostnih praznikih k rednim sejam, se na teh sejah demokrati in radikalni govorniki med seboj kregajo, ali je imel verifikacijski odbor prav, ker je razveljavil demokratske mandate, ali ne. A prepir radi teh spornih mandatov še ko pišemo te vrste nikakor ni končan in se bo vlekel skozi bogzna koliko sej, predno bo odločila skupščina potom glasovanja: ali se naj uničijo cele demokratske liste, ali samo mandati prej omenjenih demokratskih nosilcev list in mesto teh pridejo v parlament srezi kandidati. Kratko in malo, desedanje delovanje narodne skupščine je bil običajen balkansko dolgovezen prepir med demokrati in radikali, ki bi se pa lahko po naših slovenskih pojmi bil rešil na eni sami seji.

Vladna hitrost in počasnost.

Srbijanski politiki od Pašića pa do zadnjega poslanca so vedno hitri in nagli, ko gre za razpis novih davkov, za kako nepotrebno mobilizacijo; a kot polži počasni, ko treba odpreti državno blagajno in iz nje podariti kako drobtino kot podporo za razne nezgode kot: toča, požar, povodenj itd., ki so slučajno zalede takozvane prečanske kraje. Ko so stali radikali pred volitvami sami pri državnih blagajnah, so brez dolgovzenih sej razmetali milijonske svote v agitacijske name-ne, a ko gre sedaj, da se reši uradniško vprašanje, invalidni zakon in veliko prepotrebni zakonov v obrambo in podporo kmetijstva, pa nimajo denarja in odla-

gajo rešitev teh ravnokar naštetih in najnujnejših vprašanj s čisto brezplodnim prerakanjem z demokrati.

Ko je šlo za to, da se vrže svojčas iz zbornice tedanjim vladnim demokratom in radikalom neljube opozicijonalec komuniste, so na par sejah izglasovali zakon o zaščiti države in so proti vsem do sedaj v kulturnih državah običajnim parlamentarnim zakonom in običajem vrgli komunistične poslance iz zbornice in jih vtaknili pod ključ. — Poglejmo pa sedaj, kaj počenja po celi državi Orjuna. Orjunci izpodkopavajo s svojim ogrožanjem osebne lastnine in osebne varnosti temelje države in nebroj pritožb je že romalo radi orjunskega nasilja na vlado, a notranji minister ima na vse te klice po odpomoči proti Orjuni izgovor: Počakajte, saj bom razpustil Orjuno, samo moram dobiti poprej podatke o njenih izgredih iz vseh delov naše države. In ker beograjska vlada ne ukrene nič proti Orjuni, pa si domišljajo orjunci, da so oni nad vsako državno oblastjo in uganjajo po vseh prečanskih krajih grozodejstva in nasilja, kakor jih nismo doživljali niti pod rajno mačebo Avstrijo v dobi svetovne vojne. In zakaj odloga radikalna vlada z odločnimi koraki proti Orjuni? Ker orjunci ne napadajo srbiske osebne lastnine in ne ogrožajo osebne varnosti srbijancev, ampak samo Slovencev in Hrvatov, ki niso in nečejo biti radikali ali policajdemokratje. Cincarsko in počasno odlaganje radikalne vlade glede razpusta Orjune nam je dokaz, da se srbijancem prav nič ne mudi, ker ne gre za njihovo, ampak samo za prečansko kožo.

V očigled ravnokar omenjenemu zavlačevanju najnujnejših vladnih poslov samoradikalne vlade pa bo vprašal marsikdo: kaj nimajo naši poslanci na te radikalne vladne polže nobenega vpliva? Že zgoraj smo pribili, da je naš Jugoslovanski klub v opoziciji, a kljub temu so naši poslanci neprestano na delu, da bi pripravili radikale do resnega parlamentarnega dela, katerega je potrebna cela država kot riba vode. Naši voditelji se ne brigajo toliko za brezpomembna prerakanja med radikali in demokrati, ampak se trudijo na vso moč, da bi čimprej uglasili in pripravili pot mirnega sporazuma med Srbi, Hrvati in Slovenci. Šele takrat, ko bo vsaj delno pripravljena pot za sporazum, lahko rečemo, da bomo lahko govorili o rednem, resnem in za celo državo koristnem parlamentarnem delu. Vse te beograjske počasnosti in cincarske malomarnosti glede najvažnejših državnih vprašanj, ki posebno grize nas resne in naglega dela vajene Slovence, pa je kriv in je bo kriv še dolgo časa nesrečni centralizem, v katerega so nas prodali in vkljenili slovenski demokratje in samostojneži s Pašičevimi in Pribičevimi milijoni iz državne blagajne. Dokler ne bomo strli verig centralizma in se deloma osvobodili potom avtonomije, bomo pač bridko občutili beograjsko brezbriznost in počasnost glede vsega, kar tlači naše

prečanske kraje, za katere Srbijanci niso in ne bodo imeli pravega razumevanja in smisla.

Mesto in dežela.

Sokol = Orjuna.

Naše slovensko katoliško časopisje je pisalo od preobrata sem kako brezverska, moralno škodljiva in za Slovence pogubonosna organizacija je Sokol. Sokol je organizacija brez višjih vzorov, katere zasleduje krščanstvo, uprta je samo na posvetno uživanje ter veseljačenje, zgolj na telesno vežbo in surovo silo. In kam se s časom prelevi organizacija, ki ne stremi za cilji krščanstva, ampak se samo valja po prahu ter blatu posvetnosti, nam dokazuje v novejšem času Sokol, ki se pretvarja in se je po nekod že čisto prelevil v Orjuno.

Le pogledimo po mestih in tudi po trgih na deželi, kjer so Sokoli, tamkaj so tudi tla za Orjuno. Malodane vsi Sokoli po Sloveniji so orjunci, če že ne dejanski, pa vsaj odobravajo to organizacijo in so jej naklonjeni. Pretežna večina sokolskih članov pa nosi na prsih znak Sokola in nad tem znak Orjune, kakor bi bila Orjuna nekaj več, nego je Sokol.

Tako je danes po mestih in trgih, kjer imamo takozvano napredno inteligenco (liberalno razumništvo), tamkaj je Sokol in kjer Sokol, tam tudi Orjuna z vso svojo divjaško surovostjo in nasiljem.

Kaj pa kmetijska mladež?

Koj po končani svetovni vojni smo morali tudi beležiti in bičati dejstvo, da je šiba vojne znatno posurovela ter pokvarila našo kmetijsko mladino od otroka, ki je vzrasel med vojno do mladeniča, ki se je plazil in skrival po raznih streliških jarkih. Kakor hitro smo zapazili ta položaj nevarnosti za našo omladino, smo je začeli potom časopisja, Orla, predavanj po izobraževalnih tečajih, Marijinih družbah, predstav in poštenih zabav vabiti nazaj na pot krščanske olike, nežnosti in značajnosti. Naše vneto delo med priprosto kmetijsko mladino je rodilo že tekom enega dobrega leta ta sad, da je raz naše mladine padla ona raskava skorja medvojne surovosti in je ostalo zdravo jedro slovenske idealnosti, ki se danes tako lepo kaže in prikipava na zunaj na raznih mladeniških in dekliških taborih, katoliških shodih in drugih manifestacijah krščanske misli in naših političnih vzorov.

Danes lahko trdimo z mirno vestjo, da smo po deželi potom temeljitega in vsestranskega izobraževalnega dela iztrebili surovost ter podivjanost med omladino in jo zopet navdušili za predvojne vzore krščanstva. Da je temu res tako, čuti vsak mestjan, ki se pada na deželo in gleda življenje ter delo naše kmetijske mladine. Naj pride mestjan v vas, ne bodo ga ozmerjali, ne napadli s palicami in obsuli s kamenjem, ampak mirno

V libijski puščavi.

Roman.

Angleški pisatelj A. Conan Doyle

(Dalje).

«In zakaj mislite, da so vas bili potrebni ti usodni udarci?»

«Kako malo me poznate! Ne veste, kako sebična, kako lahkomišelnost sem bil!»

«Vsaj tega vam ni bilo treba, da bi vam bila usoda tako močno pretresla dušo! Vaše srce je čustvovalo, je živelo že poprej. — Pri meni pa je bila stvar drugačna!»

«Zato ker je vsakršen doživljanj v duševnem življenju več vreden nego popoln zastoj, popolna otopenost. Celo bolečina je več vredna. — Jaz sem šele začel živeti. Dosedaj sem bil neobčutljiv, brezčuten stroj. Mislim sem, — pa le eno samo misel sem imel, tesno, ozkosrdno. In tak človek je mrtev človek. In to sem šele v zadnjih urah opazil. Vsa leta sem se moje srce ni genilo, mrtvo je bilo, čustev ni poznalo, nikdar ga ni pretreslo, ga ni prešinilo nobeno močno, — človeško čutenje. Nisem imel časa za to. Gledal sem druge in čudil sem se, ali je moje srce pač drugače ustvarjeno, da ne čuti nobene potrebe, nobenih nagajenj, nobenih čustev. — Toda v tehle par urah se je vse spremenilo. Dogodki so me naučili, da tudi jaz čutim, da tudi moje srce hrepeni po življenju, da zna upati, da pozna strah, da zna sovražiti, da zna — hm, skratka da je zmožno vseh tistih močnih in strastnih valovanj, ki gospodujejo sicer v človeških sreih. — Oživel sem. Na robu groba sem bil — toda sedaj vem, da živim.»

«Ampak — povejte mi, čemu ste živeli tako telo in dušo moreče življenje na Angleškem?»

«Castizeljen sem bil. Naprej sem hotel v življenju. — In poleg tega sem imel mater in sestre, na katere sem moral misliti. — Hvala Bogu, jutro prihaja! Kmalu bo toplo solnce ogrevalo vas in teto!»

«In vas, ki ste brez sukniča —?»

«O — v mojih žilah se pretaka vroča kri. Prav toplo mi je tudi v samih srajčnih rokavih!»

Dolga mučna noč je končno minila in z njo neprijetni mraz. Temnomodro nebo je zasijalo v čudoviti vijoličasti barvi, zvezde so ugašale, le največje so se še bleščale tu pa tam skozi jutranji mrak.

Na ravnih črti, kjer se je nebo naslanjalo na zemljo, je zažarelo, izprva rahlo in nežno, po kmalu je bila vsa puščava na vzhodu v žaru zarje. Zarki še nevidnega solnca so šinili po nebu, trepetajoče in migljajoče, silen plamen je planil preko nepregledne ravnine — solnce je vzhajalo. Začutili so njegovo toploto na otrpilih hrbtih in dolge sence so zaplesale pred njimi po pesku.

Beduini so si odpeli volnene burnuse, tu pa tam se je oglašil kateri in kmalu je živahno govorjenje oživel na vsej dolgi črti karavane.

Ustavili so se za trenutek, vsak je dobil kos prose-nega kruha in čašo vode.

«Ali smem govoriti z vami, gospod polkovnik Coch-rane?» je vprašal dragoman boječe.

«Ne!» se je zadržal polkovnik.

«Toda stvar je silno važna, — usoda vseh nas zavisi od tega, kar vam hočem povedati!»

Polkovnik je gubal čelo in jezno vlačil za konce svojih brk.

«Torej kaj je —?»

«Prosim, da mi zaupate! Meni je prav toliko na tem, da se vrnem v Egipt, kakor vam. Žena in otroci in dom — ali pa suženjstvo za vse življenje, tudi jaz imam le to dvoje na izbiro! — Nikar torej prosim ne dvomite o moji odkritosrčnosti!»

«Torej — napreji!»

«Se spominjate tistega črnca, ki je govoril z vami, — tistega, ki je služil pod Hicks pašo —?»

«Da. Kaj je z njim?»

«Govoril je z menoj po noči. Dolgo sva se pogovarjala. Rekel je, da ga niste dobro razumeli, pa tudi on ne vas. In zato je prišel k meni.»

«Kaj je povedal?»

«Povedal je, da je osem nekdanjih egiptovskih vojakov med derviši, šest črncev in dva fellaha. Obljubili bi mu naj, je rekel, da dobijo prav dobro plačilo, ako vam pomagajo pri begu.»

«Seveda ga dobijo!»

«Vsak zahteva sto egiptovskih funtov.»

«Dobijo jih!»

«Rekel sem mu, da vas bom vprašal, pa da bodete gotovo sprejeli pogoje.»

«In kaj namerava?»

«Obljubiti ne more ničesar, misli pa, da je najbolje, ako jezdi v vaši bližini, da morejo takoj porabiti ugodno priliko za beg, če bi se ponudila.»

«Dobro! Pojdite in obljubite v mojem imenu vsakemu dvesto funtov, ako nam pomagajo. — Ali mislite, da bi se dalo kupiti tudi par Arabcev?»

Mansur je odkimal.

«Preveč bi tvegali! Recimo da poskusite, pa se vam ponesreči in vas kateri izda, — to bi bila smrt za nas vse. Povedal mu bom, kaj ste odgovorili.»

Počasi je odšel na mesto, kjer je nekdanji egiptovski topničar krmil kamelo in čakal na odgovor.

Poveljnika sta nameravala počivati kvečjemu po ure. Toda kamele ujetnikov so bile na kraju moči. Ležale so po tleh in stezale vratove po pesku, kar je pomenilo skrajno utrujenost.

Resno in zamišljeno sta poveljnika zmajevala z glavo, ko sta videla položaj, in stari sivobradati emir Abd Er-rahman je s trdimi pogledi, ki v njih ni bilo brati usmiljenja, opazoval ujetnike. Nekaj je povedal Mansurju in je odšel.

Dragoman je prebledel.

«Emir Abd Er-rahman pravi, da morate sprejeti vero Mohamedovo in priseči na koran, sicer ni vredno da bi zadrževali karavano. Živali so silno utrujene. Brez vas, pravi, bi potovali dvakrat hitreje. Hoče torej končno in odločno vedeti, ali sprejmete koran ali ne.»

In z istim glasom je nadaljeval, kot bi še vedno prevajal Abd Er-rahmanove besede:

in brezskrbno za osebno varnost se bo lahko kretal med našim dobrim in miroljubnim kmetiskim ljudstvom.

Kaj pa je v mestu?

Naj pa obišče sedaj proti večeru in posebno še v nočnih urah priprosti kmetiški fant Maribor, kaj bo videl, slišal in doživel od strani napredne omladine? Najprej ga bo ta izzvala z orjunaško himno, z živijo Orjuna in če ne bo kručil ter kričal z orjunci, pa ga bodo s palicami in kamenjem potolkli na tla, kmetškega dekleta pa opljuvali od nog do glave.

Da je temu res tako, nam bo potrdil vsak priprosti kmet iz mestne okolice, katero so že obiskali po nedeljah in praznikih Sokoli in orjunci.

Nepobitno dejstvo je, da se danes na deželi v Sloveniji kreta vsak jugoslovanski državljani mirno ter brezskrbno; po mestih pa ga čakajo psovke, pljunki in batine.

Ravnokar omenjeno žalostno dejstvo nam kaže, kam so dovedli naši mestni naprednjaki mladino, katero so po vojni vzgajali in jo tudi vzgojili po vzorih brezverskega in nemoralnega Sokola. Mesto poštene, miroljubne in vzgledne mladine imajo danes ponočne izzivače, prepeače in čisto navadne razbojnike, katerih se bojijo sami. Kako marsikateri liberalni prvak v mestu uvideva, kako globoko je zašla mestna mladina, ki je vzgojena po vojni brez Boga in sicer tako globoko je zagazila v podivjanost, da so tudi vsi klici voditeljev demokratske stranke: nazaj! — zaman!

Podeželsko omladino smo oblažili potom vsestranskega dela in verskih vaj; liberalni naprednjaki pa s svojo sokolsko mladež vzgojili v tolopo divjaških orjunccev, pred katero že ni varen več človek in ne njegovo imetje.

Zaključek.

Kaj sledi iz ravnokar povedanega? Vsestransko izobraževalno delo na strogo verski podlagi po deželi je odilo za nas Slovence tolikanj razveseljivo sad prave srčne omike in miroljubnosti; vzgoja napredne mestne in trške omladine po brezverskih načelih sokolsiva pa nam je vzgojila orjunce, ki so zrastle že oblastem preko glave.

Ako gleda kmet ta grozni prepad med svojo pošteno miroljubno in krščansko podeželsko mladino in pa mestno fakinažo, ali ne bo rekel: versko pravna vzgoja je edino pravilna in samo tej se imam zahvaliti, da ni moj sin divjak kot kak mestni ali trški orjunc.

Da, da, potom vzgojevalnega dela na verski podlagi smo oteli kmetške fante in dekleta pred podivjanostjo in po potih krščanske omike in izobrazbe hočemo voditi našo mladino tudi še naprej.

Sedaj pridejo zopet oni lepi poletni meseci, ki so bili doslej vedno čas zbiranja naše mladine na mladeniških in dekliških taborih, katoliških shodih, orlovskih prireditvah itd.

Krščanski starši, pustite svoje sinove in hčere k tem prireditvam, ki vam doslej niso vzgojile divjaških orjunccev in pijanih, pokvarjenih Sokolov, ampak poštene fante ter dekleta, ki so ponos in cvet Slovenije!

Bomo letošnje poletje priredili par večjih prireditvev in slavnosti z našo kmetiško omladino po mestih in pokazali mestjanom, da dežela glede prave srčne omike, miroljubnosti in poštenosti prednjači daleč pred mesti in trgi.

Prerojenje lahkoživih mestanov se je izvršilo vedno potom zdrave in nepokvarjene dežele in tako bomo morali s časom tudi radi hrive ter brezverske vzgoje čisto podivjano mestno mladino prerediti potom prireditvev

«Bojte se za vas, da se izpreobnete k Mohamedu, kajti sicer vas gotovo da vse pomoriti!»

Nesrečni ujetniki so v bledem brezupu zrlí drug v drugega. Poveljnika sta stala poleg njih in jih zamišljena gledala.

«Jaz za svojo osebo», je odgovoril Cochrane kratko in odločno, «jaz rajši umrjem, ko pa da bi služil v Kartumu za sužnja.»

«Kaj praviš, Eleonora?» je vprašal Belmont ženo.

«Za svojo vero bova umrla, če bo treba, ljubi John, — in ako umreva obenem in skupaj, se ne bojim smrti!»

«Smešno je sicer», je pravil Fardet, «da bi umrl za stvar, v katero nikdar nisem veroval, — ampak sinu francoskega naroda ne dopušča njegova čast, da bi svojo vero meni nič tebi nič izpremenil.»

Vzravnal se je, ranjeno roko je tiščal v žep in je vzklíknil:

«Kristjan sem, kristjan ostanem!» — ponosen, pa brezveren katoličan v vsaki kretnji in besedi.

«In vi, gospod Stephens?» se je nanj obrnil Mansur z milo prosičim glasom. «Če bi se vsaj eden izmed vas izpreobrnil, bi to gotovo pripravilo poveljnika v dobro voljo. Prosim vas, rotim vas, rešite nam življenje, — storite, vsaj vi storite, kar zahteva!»

«Ne — ne morem! je dejal odvetnik mirno.

«Torej pa vi, gospodična Sadie —? Ali vi, gospodična Adams —? Ni treba drugo, ko reči besedo — pa ste rešili življenje sebi in morebiti nam vsem —!»

«Oh tetica, kaj mislite, ali bi —?» je tarnalo preplašeno dekle. «Ali bi bil tako zelo velik greh, če bi rekla da —?»

Postarna Amerikanka ji je djala roke krog vratu.

«Ne, ne, moja edina, ljuba, mala Sadie, nikdar ne!» je šepetala. «Bodi močna! Vse življenje bi morala samo sebe sovražiti in preklinjati, če bi kaj takega storila. — Trdno se me okleni, draga, in moli, moli, ako čutiš, da te moči zapuščajot Ne pozabi, da ostane tvoja stara teta vedno v tvoji bližini!»

In šla je skušnjava mimo in ostali so srčni in zves-

kmetskih fantov in deklet, ki se bodo mogle začeti vršiti po mestih. Daleč smo prisi, pa istina je, da bodo morali začeti vzgajati klerikalni «nazadnjaki» liberalne naprednjake, sicer bodo mesta in trgi postali brlogi razbojništva!

Naše gospodarstvo in izvoz.

«Slov. Gospodar» je že dostikrat razpravljaval o izvozu in oglasilo se je v njem celo par kmetovalcev, ki so povedali svoje mnenje o izvozu živine in mesa, danes pa pogledimo, kakšne koristi ima gospodarstvo cele države od njega.

Naša država je v veliki večini agrarna država, to je taka, ki ima malo industrije, tem več pa polja. Mi pridelamo veliko več živeža, kakor ga pa sami porabimo, vključno nekaterim pasivnim krajem, to je takšnim ki pridelajo manj živeža, kakor ga pa potrebujejo. Ta preostanek živeža, ki ga sami ne porabimo, lahko prodamo v sosedne države, ki imajo zelo razvito industrijo in veliko prebivalstva, živeža pa malo pridelajo. Ako torej govorimo o izvozu, mislimo večinoma izvoz živil, kajti industrijskih izdelkov ne moremo izvažati, izvezemsi les in njegove produkte. Ker pa se živež v tujini veliko boljše proda, kakor pa na domačem trgu, je razvidno, da imajo kmetovalci veliko korist od izvoza, ker prodajo svoje pridelke dražje.

Izvoz pa prinaša državi in prebivalstvu korist samo, če je pametno urejen. Najprej se morajo oskrbeti tisti kraji v naši državi z žvili, ki jih premalo pridelajo in to po zmerni ceni, potem se še le preostanek proda v inozemstvo. Pri nas pa tega žalibog ni. Naš izvoz živil je skoro ves v rokah brezvestnih spekulativov, ki povzročajo v državi draginjo, v tujini pa jemljejo ugled naši trgovini. Nespametni kmet je sicer vesel, če poraste cena živini in drugim pridelkom, pa se hitro pokesa, ker mora potem tudi druge stvari dražje plačati, ker tudi te s ceno živil poskočijo.

Večinoma nima kmet s porastom živil nobene koristi, ker je prodal živež, ki ga ima odveč, po navadi že v jeseni trgovcem, ki na umeten način povzročajo draginjo, in si napolnijo žepe.

Raditega je popolnoma brezsmiselno dolžiti kmeta, da je kriv draginje.

Pa tudi na izvoz ti spekulanti reugodno vplivajo. Z neosnovanim dviganjem cen so sami sebi škodovali in sedaj jih druge države, zlasti Amerika izpodrivajo na vseh tržiščih. Država bi morala izvoz s primernimi zakoni urediti in strogo nadzirati, da se ne vrši nobenih spekulacij z žvili ter, da jih trgovci ne kopicijo v svojih skladiščih z namenom, da bi jih potem dražje prodali. Potem bi draginja v državi padla, v tujini bi pa z našimi pridelki lahko uspešno tekmovali. Kajti mi smo v veliki meri navezani tudi na uvoz iz inozemstva, ker rabimo veliko industr. izdelkov, katere pa ne izdelujemo doma in ako mi ne bomo ničesar tujcem prodali, ne bomo dobili denarja, ki ga rabimo za nakup izdelkov, ki jih moramo uvažati.

Potem bo tudi vrednost našega denarja znatno padla in bomo sicer imeli zadosti živeža, pa ničesar drugega, kar nam je tudi neobhodno potrebno in draginja bo še bolj narasla.

Izvoz ne koristi samo kmetu in izvozničarju, ampak tudi državi, ki ima na eni strani ogromne prihode od carine na izvoženo blago, na drugi strani pa se dviga vrednost njenega denarja. V interesu države same je, ako torej izvoz s pametno trgovsko politiko pospeš-

ti, ti nesrečni, izgubljeni izletniki. Smrti so gledali v obraz, — pa bliže ko so jo gledali, tem manj so se je bali.

Dragoman je skomignil z rameni in naredil z rokami kretnjo, češ, vse sem poskusil, pa zaman je bilo. Emir Abd Er-rahman je nekaj zapovedal črncu in ta je naglo odhitel.

«Čemu potrebuje škarje?» je vprašal polpovnik, ki je razumel par besed arabski.

«Bojim se, da hoče ženske onečastiti, da jim hoče porezati lase», je odgovoril Mansur in onemoglo zakrilil z rokami.

Vsem je zagomazelo po živcih. V nemi grozi so strmeli predse. Izbrati si mučeniško smrt rajši ko se pomohamedaniti, to je bil gotovo junaški čin, — ampak na lastnem telesu trpeti podrobnosti take mučeniške smrti ali pa gledati, kako drugi trpijo — to je bilo brez primere hujše. Možje sami bi se bili šli mirno in možato v smrt — toda gledati, kako mučijo in sramotijo divjaški derviši slabotne ženske, to je bilo preveč zanje —.

Molče so obstale ženske po dragomanovih besedah, med moškimi pa je završalo.

«Kje je samokres, ki sem vam ga dal, gospodična Adams, je dejal Belmont. «Vrnite mi ga! Mučili nas ne bodo! Tega ne prenesemo!»

«Ponudite jim denarja, Mansur!» je razburjen vzklíkal Stephens. «Ponudite jim, karkoli zahtevajo! — Poslušajte! Povejte jim, da bom sprejel Mohamedovo vero, ako obljubijo, da puste ženske pri miru! Končno — taka izpreobrnitev je gola zunanost, ne veže me, prisiljena je —. Ne, žensk se ne smejo dotakniti —!»

«Nel Počakajte še trenutek, Stephens!» je začel Cochrane. «Nikar ne izgubljam glave! Zdi se mi, da sem našel izhod. — Poslušajte, dragoman! Povejte tistemu sivobradatemu vragu, da ničesar ne vemo o njegovi koranski krpariji. Lahko mu to tudi v milejših besedah poveste, ako hočete. Povejte mu, da se ne moremo izpreobrniti, dokler ne vemo, kake neumnosti pravzaprav hoče da naj verujemo. Povejte mu, naj nas

je, pa vendar tako, da njeno prebivalstvo ne trpi škode. Radi tega bi se moral pospeševati izvoz predvsem takšnih pridelkov, katerih ne rabimo nujno sami, kot je na primer vino. Jugoslavija, posebej še Slovenija pridelala ogromno množino vina, ki bi bilo našim kmetovalcem vir nebrojnih dohodkov, da se je naša država takoj po ustanovitvi pobrigala, da si pridobi v tujini kupcev za naše vino. Naši kmetje bi gospodarsko čisto drugače šteli, ako bi svoje vino lahko izvažali. Tako pa moramo s strahom opaziti, da naši vinogradniki svoje vinograde vedno bolj zanemarjajo, ker se ne izplačajo.

Ako država ne bode pravočasno poskrbela za izvoz vina, bodo celi deli, zlasti naše Slov. gorice, gospodarsko propadle.

Drugi promet, ki pride v Sloveniji pri izvozu v poštev, je živina in meso. Dasi ima Slovenija kot alpinska dežela precej živine, vendar nam pri izvozu zelo konkurirajo drugi deli države, posebno Hrvatska in Srbija. Vendar pa zaenkrat precej izvažamo, ker tuji kupci, zlasti Italijani in Švicarji kupujejo vsled izredno nizke cene, ki jo ima naše meso vsled njihove visoke valute, velike množine mesa tudi slabše kakovosti.

V drugih delih naše države tvori izvoz žita in moke važen prihod. Te pridelke zlasti izvažata Banat in Slavonija. Srbija izvažata suhe slive in koruzo, pa tudi v veliki količini meso in volno.

Najglavnejši izvozni predmet cele države pa je les in njegovi izdelki. Važen je zlasti za Slovenijo, ki je po večini gozdna dežela in pa je najbližji sosed držav, v katere se izvažata les. Les in živina tvorita sedaj s propastjo vinogradov tudi glavni prihod slovenskega kmeta.

V celoti vidimo, da je gospodarstvo cele države navezano na izvoz. S poboljšanjem prometnih razmer in pametno trgovsko politiko ga bo mogoče še povečati; na drugi strani pa v državi sami zmanjšati draginjo, ki se pozna zlasti občutno pri prehranjevanju mestnih slojev.

Država mora v inozemstvu vzbuditi zanimanje za naše proizvode, zlasti za vino, pri tem pa mora preprečiti razne spekulacije, da zopet ne zgubimo ugleda. — Ravnanje se moramo po ameriškem trgovcih, katerim je uspela vključ visokemu stanju njihove valute, naše pridelke na tržiščih v Pragi in Berlinu izpodrinuti in so celo dosegli, da je njihova koruza v naši državi cenejša kakor pa naša.

Oni prav premišljeno natančno vodijo konkurenco, in prodajajo svoje blago magari v izgubo, samo da tuje trgovce preženejo in sami na tržiščih gospodarijo. Naš izvoz tudi zelo ovira vedno menjanje carinskih zakonov in postavk. Vsak tujec izgubi veselje kupovati naše blago, ker ne more natančno preračunati, koliko ga bo stalo, ker ne ve, kako mu bodo carinarne zaračunale carino, Tudi vedno laviranje in omahovanje naše valute je resna ovira, ker izključuje vsako sigurno kalkulacijo.

Vendar se bodo ti nedostatki z resnim delom in dobro voljo dali lahko odpraviti in potem bo našemu gospodarstvu s pametnim izvozom vzcvetela tudi boljša bodočnost.

pouči, mi pa da bomo seve prav radi poslušali njegove bedarije. Povejte mu še tudi to, da vera, ki vzgaja take «čednosti in lepote», kakor jih vidimo na njem in na njegovem črnobradatem tovarišu, da taka vera seve vzbuja naše najživahnejše zanimanje —.

Z mnogimi pokloni svojega okornega telesa in z mnogimi prosičimi kretnjami svojih dolgih rok je dragoman sporočil poveljnikoma, da se krščanski ujetniki že čisto nagibajo k veri Mohamedovi in da jim ni treba druga, ko le še malo luči in pouka, pa bodo vsi prihiteli v edino pravo vero Ahalovo.

Poveljnika sta si gladila dolge brade in nezaupno pogledovala po ujetnikih. Končno je Abd Er-rahman kratko in rezko nekaj povedal dragomanu in odšel s tovarišem med svoje ljudi. Koj nato je zapel rog in dal znamenje za odhod.

«Tole mi je povedal», je razlagal Mansur, ko je spet jezdit sredi ujetnikov. «Opoldne pridemo do oaze Selima in tam bo daljši počitek. Njegov molah*, dober.

* Pravzaprav molá, ki se pa v ljudski govoricu izreka «molah.» Pomeni pa učenega mohamedanskega bogoslovca. učen človek, vas bo poučil o najvažnejših mohamedanskih resnicah. Po preteku ene ure se morate odločiti za ali proti in kakor izberete, tako bo emir ukrenil — ali greste v Kartum ali pa v smrt. To so njegove zadnje besede!»

«Nočejo odkupniti?»

«Ali Wad Ibrahim bi se pogajal za odkupnino, toda emir Abd Er-rahman je strašen človek. Svetujemo vam, da se uklonite!»

«In vi — kaj bodele storili vi? Šaj ste tudi kristjan.»

Mansur je zardel, kolikor mu je dopuščala temna barva njegovega lica.

«Bil sem — do večeraj. Morebiti bom jutri spet. Jaz služim krščanskemu Bogu, dokler morem izpolnjevati, kar zahteva od mene. Toda smrt — ta mi je nemo-goča!»

Odšel in se pomešal med beduine, svoboden in neoviran, kot bi hotel pokazati, da je njegova izpreobrnitev temeljito izpremenila tudi njegovo razmerje do dervišev.

Tako so si torej ujetniki še podaljšali življenje za nekaj ur, toda jezditli so v senči smrti, ki jih je vsak trenutek tesneje zagrinjala —.

(Dalje prihodnjič.)